

Filozoficzne rozumienie świata

(seminarium doktorskie – od roku 2016/17 w zmienionej formule organizacyjnej)

Karl Popper, jeden z najwybitniejszych filozofów dwudziestego wieku, w taki oto sposób objaśniał potrzebę filozofii: „Każdy z nas ma swoją filozofię, czy o tym wie, czy nie. Te nasze filozofie są zazwyczaj niewiele warte. Ale ich wpływ na nasze czyny i życie jest często niszczący. Dlatego koniecznie musimy je doskonalić poprzez krytykę.” Ten cytat stanowi motto seminarium doktorskiego „Filozoficzne rozumienie świata”. Jego celem jest doskonalenie filozofii każdego z uczestników poprzez konfrontację jego sposobu rozumienia życia i świata z historią największych zagadnień i sporów filozoficznych.

Praktycznym celem seminarium jest przygotowanie jego uczestników do egzaminu doktorskiego z filozofii jako dyscypliny dodatkowej.

Spotkania będą przebiegały zgodnie z duchem filozofii analitycznej – nurtu współczesnej filozofii, w którym jasność i zasadność są uznawane za podstawowe wartości wypowiedzi filozoficznej, a logika i merytoryczna dyskusja są traktowane jako główne instrumenty ich osiągnięcia. Ten nurt jest nowoczesną formą filozoficznego racjonalizmu.

Na pierwszych spotkaniach będą omówione zagadnienia natury, celu i metod filozofii, jej krótki zarys historyczny oraz ogólna sytuacja filozofii współczesnej. Następne spotkania będą poświęcone tematom wybranym z załączonej poniżej listy zagadnień (przed rozpoczęciem zajęć lista może ulec nieznacznej zmianie).

Blok 1: filozofia wiedzy

1. Czym jest prawda? (Klasyczne vs. nieklasyczne koncepcje prawdy)
2. Czym jest wiedza? (Klasyczne vs. nieklasyczne koncepcje wiedzy)
3. Czy rozum jest ostatecznym sędzią ludzkiego poznania? (Racjonalizm vs. irracjonalizm)
4. Które ze źródeł naszych przekonań są najbardziej wiarygodne? (Aprioryzm vs. empiryzm)
5. Jaka jest natura wiedzy naukowej? (Uzasadniający model nauki vs. racjonalizm krytyczny)
6. Jaka jest natura wiedzy matematycznej? (Logicyzm vs. intuicjonizm vs. formalizm)

Blok 2: filozofia bytu

7. Czy przedmioty abstrakcyjne istnieją? (Realizm vs. antyrealizm pojęciowy)
8. Czy nieskończoność aktualna istnieje? (Konstruktywizm vs. platonizm matematyczny)
9. Czy światy możliwe istnieją? (Aktualizm vs. realizm modalny)
10. Co jest twórczym światem? (Starożytna vs. współczesna filozofia przyrody)

11. Jaka jest natura czasu i przestrzeni? (Absolutyzm vs. relacjonizm)
12. Czy każde zdarzenie ma przyczynę? (Determinizm vs. indeterminizm)
13. Czy Wszechświat został stworzony? (Teizm vs. ateizm kosmologiczny)

Blok 3: filozofia człowieka

14. Czy zasada przyczynowości wyklucza wolną wolę? (Kompatybilizm vs. inkompatybilizm)
15. Jaki jest stosunek umysłu do ciała? (Teorie identyczności vs. teorie korelacyjne)
16. Co sprawia, że pozostaję tą samą osobą pomimo upływu czasu? (Somatyczne vs. psychologiczne kryteria tożsamości osobowej)
17. Czy warto wierzyć w Boga? (Teizm vs. ateizm praktyczny – Zakład Pascala)
18. Co jest ostatecznym podmiotem życia społecznego? (Indywidualizm vs. kolektywizm)
19. Czy wszyscy ludzie są równi? (Elitaryzm vs. egalitaryzm)
20. Co jest podstawą moralnej oceny czynu? (Etyka zasad vs. etyka konsekwencji)
21. Co jest ostateczną podstawą demokracji? (Zasada legitymizacji władzy vs. zasada unikania tyranii)
22. Czy normy prawne są zależne od norm moralnych? (Stanowisko prawnonaturalne vs. pozytywizm prawniczy)

Podstawą zaliczenia jest aktywność na zajęciach (zwłaszcza rzeczowa dyskusja jest na zajęciach mile widziana) oraz wygłoszenie referatu na temat wybrany z powyższej listy lub na inny temat wybrany wspólnie z prowadzącym seminarium (np. filozoficznych aspektów badań prowadzonych przez referującą osobę).

Seminarium ma przypisane 6 punktów ECTS.

Dodatkowe informacje dotyczące seminarium, w tym sylabus przedmiotu i dostęp do materiałów dotyczących tematów 1-22, można uzyskać od prowadzącego seminarium drogą mailową. Najważniejsze sprawy organizacyjne – w tym treść sylabusu i regulamin przedmiotu – zostaną przedstawione na pierwszym spotkaniu. Serdecznie zapraszam!

Andrzej Biłat

a.bilat@ans.pw.edu.pl